

כב' המשנה לנשיאת בית המשפט העליון השופט חנן מלצר

- בעניין:
1. עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
 2. חה"כ אעידה תומא – סולימן
 3. התנועה לאיכות השלטון בישראל
 4. ד"ר תהילה שוורץ – אלטשולר וד"ר גיא לוריא
 5. זזים – קהילה פועלת

המבקשים

- נ ג ד -

1. הליכוד תנועה לאומית ליברלית
ע"י עו"ד אבי הלוי ו/או עו"ד ניבה הלוי ו/או עו"ד מלכה רדזקוביץ
מכנרת (מושבה) ד.נ. עמק הירדן, 15105
טלפון: 04-6709330, 052-4326312, פקס: 04-6709443
Email: avi.halevy@gmail.com

2. היועץ המשפטי לממשלה

המשיבים

עיקרי טיעון מטעם המשיבה 1

בהתאם להחלטת כבוד השופט חנן מלצר, המשנה לנשיאת בית המשפט העליון, יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-22, מתכבדת בזה המשיבה 1 (להלן גם: "המשיבה") להגיש עיקרי טיעון מטעמה.

ואלה עיקרי הטיעון:

א. מבוא:

1. בפתח הדברים, המשיבה 1 תביע את עמדתה כי על פי הדין ושיטת המשפט הנוהגת בישראל יש לחברי ועדות הקלפי ולמשקיפים, המתמנים על פי החוק מטעם המפלגות השונות כדי לפקח על טוהר הבחירות – זכות לצלם ביום הבחירות לכנסת ה-22 במצלמות שאינן סמויות, באותו חלק של חדר הקלפי המהווה רשות הרבים, את מהלך ההצבעה והספירה **הגלוי לעיניהם**, מבלי להפיץ את הצילום, באמצעות מצלמה המשקיפה על תיבת הקלפי ושולחן הוועדה, החל מסמוך לפני פתיחת הקלפיות ועד לתום ספירת הקולות.

מימוש זכות זו נועד להגן על אינטרסים חשובים המונחים ביסוד של שיטת הבחירות הדמוקרטית בישראל, בראשם שוויון הבחירות, טוהר הבחירות המתחייב ממנו ואמון הציבור במהימנות הבחירות בישראל ובאמינותן.

הצילום האמור אינו מוריד את שיעור ההצבעה אלא מחזק את אמון הציבור המשותף לכלל אזרחי המדינה בהוגנות ובשוויוניות מערכת הבחירות ולפיכך צפוי להעלות את שיעור ההצבעה בקרב כלל אזרחי המדינה. ציבור שקולו תורם לעיצוב המפה הפוליטית ואינו נתון לרמאות או הולך לפח במקרה של פסילת קלפי – מתומרץ להגיע לקלפי ולממש את זכותו להצביע. יודגש כי הזכות להשתמש במצלמות קיימת לכל חברי ועדות הקלפי והמשקיפים מטעם כל המפלגות, והשימוש בה אינו מיוחד בקלפיות מסוימות.

המשיבה תטען, כי הגם שאין כל מקור חוקי לאסור, ויש מקור חוקי להתיר ואף לעודד, את הצילום האמור - אם השימוש אינו מתעד את תוכן ההצבעה או מפריע להליך ההצבעה – **הרי שיש מקום ליתן הנחיות לגבי אופן השימוש בצילום האמור, דוגמת החלת ההנחיות המפורטות בקובץ הנחיות רשם מאגרי מידע מספר 4/2012 שכותרתו "שימוש במצלמות אבטחה ומעקב ובמאגרי התמונות הנקלטות בהן"**, בשני מתחמי רשות הרבים שבאתרי הקלפיות – הלא הם מתחם ההמתנה של הבוחרים בכניסה לחדר וועדת הקלפי, וכן מתחם חדר הוועדה (ללא החלק שמאחורי הפרגוד).

2. החלטה לשלול את הזכות של חברי ועדת הקלפי או המשקיפים שמונו מטעם המפלגות השונות לצלם כאמור את הליכי ההצבעה והספירה המתקיימים בפני ועדת הקלפי - תהווה פגיעה קשה באינטרסים החשובים של בחירות הוגנות, שוויוניות, אמינות ומהימנות, ולכן היא תהיה בלתי סבירה באופן קיצוני.

החלטה שתגביל את הזכות לצלם רק לפרקי זמן מסויימים או את השימוש באמצעי הצילום החזותי והשמיעתי בו זמנית - הינה בלתי סבירה אף היא, משום היא מהווה **פגיעה בלתי מידתית בזכות להגן באופן אפקטיבי על טוהר הבחירות** והאינטרסים הגלומים בו, שכן שעבירות רבות מתבצעות ללא קול או במהירות רבה.

3. האינטרס להגן על טוהר הבחירות, ועל מהימנות הבחירות, אמינותן, ואמון הציבור בבחירות – הוא אינטרס של כלל האזרחים במדינה והוא חוצה בלי שום הבדל מפלגות, עדות ומגזרים שונים בחברה הישראלית.

4. הבחירות לכנסת חייבות לבטא את רצון העם, לא בערך ולא בקירוב, אלא **בדיוק**. הרכב הכנסת, בית המחוקקים של מדינת ישראל, חייב לשקף את רצון העם, כפי שהוא בא לידי ביטוי בהצבעה בקלפי. זאת ביתר שאת כשעל פי השיטה הנוהגת בישראל – הממשלה מכהנת מכוח אמון הכנסת.

5. לכל אחת מהמפלגות בישראל, לכל אזרחי המדינה וכן ליישות המדינתית עצמה - יש אינטרס מובהק בכך שהבחירות תתקיימנה, וכן שתהיינה - כתנאי לעצם קיומן - שוויוניות, אמינות ומהימנות כקבוע בסעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת. השמירה על טוהר הבחירות מגינה על אינטרס זה וכן על אמון הציבור בבחירות ובשיטה הדמוקרטית בכללותה, והרכב הכנסת אמור לבטא, כאמור, את רצון העם כפי שבא לידי ביטוי בקלפי.

אל מול האינטרסים החוקתיים הללו ביחס לתנאים הכרוכים **בעצם קיום** הבחירות - שוויון ואמינות - מציגים העותרים תחושות אי נוחות שעלולות להתעורר אצל אזרח כלשהו, שאף אם יתעוררו, הן אינן מגלות **זכות הראויה להגנה עד כדי כך שתגבר על האינטרסים החוקתיים** האמורים, הגלומים בשמירה על טוהר הבחירות.

לטענות העותרים כי אצל אזרח שאינו מעוניין לעבור על טוהר הבחירות נוצר פחד להצביע נוכח קיומה של מצלמה המצלמת את שולחן הוועדה ואת הקלפי ושלט המציין כי הצילום אינו מופץ – אין עיגון חוקי (או עובדתי); עיגון חוקי לא קיים גם לטענתם בדבר חשאיות עצם מימוש זכות הבחירה.

פעולת צילום מרחב שהינו רשות הרבים, או מרחב ציבורי, כשלעצמה - אינה מהווה הפרעה למהלך הסדיר של הפעולות הרגילות המתבצעות באותו מרחב. כך לדוגמה, צילום רצוף של אולם הנוסעים בשדה התעופה, של אולם הממתניים ברכבת, בתור לבנק ולרופא, של כיכרות, רחובות שלמים, של הכנסת עצמה, צילום במשרדי רשויות השלטון, כמו למשל במשרדי הביטוח הלאומי או משרד הרישוי, ובמרכזי קניות - הוא צילום שלא רק שאינו מפריע למהלך הפעולות הרגילות במרחבים הללו אלא נהפוך הוא, הוא מבטיח את תקינות מהלכן הסדיר של הפעילויות ומגן על אינטרסים לגיטימיים ביניהם שלום הציבור ובטחונו.

6. היגיון זה חל ביתר שאת בכל הנוגע למהלך הסדיר של ההצבעה בבחירות לכנסת ישראל. צילום רצוף המתבצע בחדר ועדת הקלפי ביום הבחירות (צילום בתוכו מופיע הבוחר לרגעים סופרים, בניגוד להופעתו המתמשכת במצלמה שצופה על שדרה בסופרמרקט או על ממתניים בתור) הוא צילום שלא רק שאינו מהווה הפרעה למהלך הסדיר של הבחירות המוזכר בס' 119(א)(1) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] תשכ"ט-1969, אלא אדרבה, מבטיח את המהלך הסדיר האמור, וכאמור מגן על אינטרסים חוקתיים שעומדים ביסוד שיטת הבחירות בישראל ביניהם שוויון, שקיפות ומהימנות. לשם הדוגמה בלבד, שאר הסעיפים-הקטנים המוזכרים באותו סעיף 119(א) הינם פעילויות אסורות שניסיון לבצעם ייגדע באיבו או אפילו יימנע לחלוטין בזכות הצבת המצלמה, לצד שלט המבטיח כי הצילום אינו מופץ.

ב. הזכות להשתמש במצלמה בקלפיות על ידי חברי ועדות הקלפי והמשקיפים :

7. המשיבה סבורה כאמור כי אין כל מקור חוקי לאסור את השימוש במצלמות בקלפי אלא נהפוך הוא, יש מקור חוקי להתיר ואף לעודד את השימוש במצלמות, כפי שיפורט בהמשך התגובה. מדובר במצלמות שיתעדו באמצעות צילום והקלטה, החל מחצי שעה לפני תחילת ההצבעה ועד לתום ספירת הקולות, את האירועים בשני מתחמים אלה, לרבות את הליכי הספירה, מבלי לצלם את המתרחש מאחורי הפרגוד ומבלי לפגוע בדרך אחרת **בחשאי** **ההצבעה**, כמתחייב על פי סעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת. **המשיבה מציעה כי בקלפיות יוצבו שלטים המיידיעים את באי שני המתחמים אודות השימוש במצלמה.**

8. הצילום הרצוף באמצעות מצלמות באתרי ההצבעה של המתחמים וההליכים המתוארים לעיל **נועד למנוע עבירות על טוהר הבחירות לכנסת**, ביניהן, אלה המפורטות בחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969 (להלן: "**חוק הבחירות**"), וביניהן עבירות הנעשות בתנועות יד ללא קול, או עבירות שמשכן קצר ביותר ואינו נקלט בעדשת המצלמה אם זו תידלק לאחר שיתעורר החשש לעבירה.

9. ברקע הדברים עומדים הנתונים ממערכת הבחירות האחרונות לכנסת ה-21 אודות הוצאתם של כ-350 חברי קלפי ומשקיפים מטעם המשיבה 1 מחדרי קלפיות שונים, בטענה (ולעתים תואנה) של "חשש לשלום" – **וזאת משניסו לטעון כנגד, לחשוף או לעצור, אי-סדרים בהם נתקלו בקלפי**; עומדים הנתונים אודות קלפיות שממצאיהן הועברו ע"י יו"ר ועדת הבחירות לבדיקת המשטרה; ועומדים הנתונים אודות קלפיות לגביהם פתחה המשטרה בחקירה פלילית. **הצבת מצלמות לא רק שתמנע אי-סדרים כאלו אלא תשמש תיעוד לניסיונות עבירה**, גם במקרה שבו הוצא משקיף או חבר ועדת קלפי מחדר הקלפי אך לא נעצרה ההצבעה עד להבאת מחליף.

10. **יודגש כבר כעת כי בקשת המשיבה 1, איננה משרתת רק את ציבור בוחריה שלה. האינטרס של שמירה על טוהר הבחירות בכל קלפי שהיא ובכל יישוב שבו היא ממוקמת, הינו בראש ובראשונה אינטרס של ציבור המצביעים באותו יישוב. הנפגעים מזיופים ומעבירות אחרות בקלפי, והנפגעים מכך שקולם בבחירות לא נספר בגין אירועים אלו - הנגררים לא-אחת למסכת הוכחות ארוכה בבתי משפט והמייצרים תודעת זלזול בשלטון החוק - הם אותם מצביעים השותפים גיאוגרפית לקלפי אך לא לעבירות, אותם אזרחים שומרי חוק שמעוניינים להצביע למפלגה המייצגת כפי מיטב הבנתם את האינטרס שלהם בעיצוב המפה הפוליטית בשנים הקרובות.**

11. לעמדת המשיבה, לחבר ועדת הקלפי ולמשקיף יש זכות לצלם **מכוח עקרון החוקיות שמתיר להם מה שלא נאסר בחיקוק, שכן הם אינם רשות שלטונית הכפופה לעקרון חוקיות המנהל** – הם מוצבים בתפקידם כנציגי מפלגה פוליטית המופקדים על הגנת האינטרסים שלה ורק אם מעוניינת בכך, כקבוע בתקנה 20(ג) לתקנות הבחירות לכנסת תשל"ג-1977 (להלן: "**התקנות**") ובסעיף 24(ד) לחוק הבחירות - ביחס למשקיף, וכקבוע בסעיף 21(ה) לחוק הבחירות ביחס לחבר ועדת קלפי. בהיעדר חיקוק או תקנה אשר אוסרים על משקיף או חבר ועדת קלפי לצלם בקלפי את האזורים

והפעולות שמותר לו לצפות בהן - למעט חשאיות פתק ההצבעה מאחורי הפרגוד כנגזר מסעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת - הרי שזכותו של משקיף או חבר ועדת קלפי לצלם את אשר רואות עיניו.

12. מכיון שבסמכות ועדות הבחירות המרכזית והאזוריות להגביל רק פעילות אשר מפריעה לניהול התקין של הליך ההצבעה או לחשאיות פתק ההצבעה כנגזר מהחשאיות שמוגנת בחוק יסוד: הכנסת, הרי שכל עוד הצילום מתבצע באופן שאיננו פוגע באינטרסים אלה - אין צורך בגורם כלשהו אשר יתיר באופן פוזיטיבי את הצילום בידי משקיפים או חברי ועדת קלפי. ובצד זכותו של המשקיף או חבר ועדת הקלפי שאינה דורשת היתר - חובה על ועדת הבחירות המרכזית להימנע עד כמה שאפשר מלהטיל מגבלות על זכות זו.

13. הצדקה נוספת היא פרשנות תכליתית של חוק יסוד: הכנסת הקובע בס' 4 את שוויון הבחירות, ממנו נגזר ערך השמירה על טוהר הבחירות שהוא תנאי הכרחי לשוויון; ופרשנות תכליתית של חוק הבחירות, והתקנות, הקובעים הסדרים רבים שתכליתם להבטיח מיקסום שקיפות של הליך הבחירה באופן בו כל רשימת מועמדים תוכל לפקח על הליך הבחירה בכל קלפי וקלפי באמצעות שיבוץ חברי ועדות קלפי ומשקיפים. התפתחות הטכנולוגיה וזמינותם של אמצעי צילום מזמינים דרכים חדשות לפגוע בטוהר הבחירות ולפיכך הכרחי לאפשר גם את הפיקוח בכלים עדכניים כגון מצלמות.

14. נוסף על האמור, הצילום הוא אמצעי בעזרתו יכול חבר הוועדה או המשקיף לבצע את תפקידו ולממש את תכלית מינויו - מינוי שקבוע מפורשות בסעיף 24(ד) לחוק הבחירות כזכות של כל מפלגה לפקח על טוהר הבחירות וההסמכה לכך בעצם ההסמכה הראשית בחוק (ראה לדוגמה בנושא זה בג"צ 757/84 איגוד העיתונאים היומיים בישראל נ' שר החינוך והתרבות, פ"ד מא(4) 337 (1987)).

15. אם לא די בכך, הרי שהסדרים רבים הקבועים בחוק הבחירות (דוגמת סעיף 119) ובתקנות (דוגמת סעיף 45א) שעניינם התנהגות במתחם הקלפי - הבהירו את רצון המחוקק בעניין, מבלי להתייחס לעניין המצלמות, ונוצר הסדר שלילי המתיר הפעלת מצלמה בידי משקיף או חבר ועדת קלפי.

16. יודגש כבר כעת כי השיטה המשפטית בישראל מגינה רק על חשאיות תוכן ההצבעה ולא על עצם ההצבעה, שחשאיותה לא קיימת על פי סעיף 74 לחוק הבחירות, הקובע תיעוד של הליך זיהוי הבוחר. הלכה למעשה, כל מי שמציג את תעודת הזהות שלו ממילא נרשם. כל שהצילום מוסיף הוא הזדמנות לעצור - או בנסיבות, לפחות לתעד - כל ניסיון להציג תעודת זהות שאיננה של הבוחר או את מי שמבקש להכניס מעטפה לקלפי או להוסיף פתק הצבעה בשעת ספירת הקולות מבלי שמצביע הצביע בפתק לאחר שזוהה כדין.

ג. תחושות אי-נוחות או פרופיילינג:

17. המשיבה איננה טוענת כי יש להציב מצלמות רק ביישובים ערביים או כי הזכות לצלם נתונה רק למשקיפים או חברי ועדת קלפי מטעמה - אלא לכל רשימה ישנה זכות לצלם כאמור באיזו קלפי שתראה. למעלה מן הדרוש יוער כי הבוחר הסביר שנתקל בשלט המיידע אותו אודות הצבת מצלמה

– מניח כי בכל קלפי יש מצלמה לאו דווקא ביישובים ערביים, כך שלא נוצרת תודעת מיעוט ובטח שלא רדיפת מיעוט או פרופיילינג. אדרבה: אצל הבוחר הסביר שנתקל בשלט כזה, בוחר שאף איננו מתכוון לפגוע בטוהר הבחירות - נוצרת וודאות לפיה כל ניסיון מצד גורמים סביבו לרמות או "לקחת" את קולו בדרך אחרת (לרבות פסילת הקלפי בשל ניסיון זיוף), הוא ניסיון שייתקל בתיעוד, ולפיכך ייגדע באיבו.

18. הצילום כאמור אינו יוצר תחושת פרופיילינג אצל מי מהבוחרים ואולם אם בכל זאת תיווצר תחושה סובייקטיבית כזו אצל מי מהבוחרים - היא תהיה תוצאה המידתית והמוצדקת של פעולה לתכלית ראויה. על פי החוק, למפלגה יש זכות לפקח על טוהר הבחירות, כמו למשל באמצעות הגשת בקשות לצווי מניעה כנגד מפלגות מתחרות שביצעו לדעתן עבירות בהתאם לחוקים שונים דוגמת ס' 17ב. לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) תשי"ט-1959 או ס' 10ג. (יז) לחוק מימון מפלגות, תשל"ג-1973.

המפלגה בוחרת בהתאם לשיקול דעתה היכן לפרוש את משאבי הפיקוח שלה ביום הבחירות ומן הסתם היא תתמקד בקלפיות שבהן התעוררו בעבר חשדות לעבירות על טוהר הבחירות. אין שום סיבה רציונלית לפרוש את המשאבים האמורים בקלפיות מהן לא הוצאו משקיפים עקב התעקשותם לתעד את מה שראו; בקלפיות בהן לא התעוררו חשדות לעבירות על טוהר הבחירות בגינם פנה למשטרה יו"ר ועדת הבחירות לכנסת ה-21 בבקשה כי תחקור החשדות לזיופים; או בקלפיות לגביהן לא נפתחה חקירה משטרתית, כפי שנפתחה לאחרונה בכמה מהן.

19. מצלמה שמוצבת באתר קלפי שבה נמצאים נציגיהם של מפלגות שונות וכן מזכיר קלפי האמון על שמירת הסדר, ונציג רשות האכיפה לרבות שוטר, ונאכפים ביחס אליה הנחיות רשם מאגרי המידע 4/2012 לעיל אותן ציינה המשיבה כמקור נורמטיבי לכללים שיונהגו – היא מצלמה שאינה מעוררת, אם בכלל, חשש גדול מזה שמעוררת מצלמה המוצבת בסניף דואר, בבנק ובטח ליד קיוסק אקראי, מקומות בהם לא תמיד מוצבים שלטים בעניין, וודאי שלא תמיד נאכפים הנחיות רשם מאגרי המידע 4/2012 האמורות. תגובת האזרח למצלמה הממוקמת בדואר או בקיוסק אינה של פחד אלא של התנהלות בכובד ראש, תוך מודעות ותשומת לב מוגברים - וקל וחומר שתשומת לב ומודעות כאלו נדרשים מהבוחר שעה שהוא מגיע לקלפי להשפיע על עיצוב המפה הפוליטית בשנים הקרובות.

בשולי הדברים, בעידן בו אזרחים מתעדים את עצמם (ומתועדים בידי אחרים) בצילום, ברגעים רבים במהלך היום – צילומים שאף מועלים לרשתות החברתיות (בייחוד ביום הבחירות) – נשמט הבסיס מתחת לטענה בדבר אי-נוחות המתעוררת אצל אזרח שלא מעוניין לפגוע בטוהר הבחירות. בנוסף, לא ניתן להתעלם מכך שהרשתות החברתיות גועשות ביום הבחירות עצמו מתמונות של אזרחים המצלמים את עצמם מצביעים ליד הקלפי – ולעיתים אף מאחורי הפרגוד ממש. הכניסה אל חדר וועדת הבחירות שבה ממתנינים הבוחרים לתורם להצביע והחדר עצמו שבו נערכת ההצבעה מצולמים בכל מערכות הבחירות על ידי רשתות הטלוויזיה השונות.

ד. שימוש במצלמות שאינן סמויות בקלפי אינו פוגע בזכות הפרטיות:

20. שימוש כאמור במצלמות שאינן סמויות לתכלית של מניעת עבירות על טוהר הבחירות, אינו פוגע בזכות לפרטיות ואינו מפר אף לא אחת מהוראות סעיף 2 לחוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981.

21. שיטת הבחירות בישראל מבטיחה בסעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת, כאמור, חשאיות לתוכן הצבעתו של כל משתתף בבחירות - **אך היא אינה מקנה זכות לחשאיות על עצם ההצבעה**. המחוקק אף קבע מפורשות את חוסר החשאיות האמורה בס"ק 74(א) לחוק בדבר אופן ההזדהות בקול, בדבר הסימון ובדבר התייעוד, במהלך ההצבעה. הדבר חוזר על עצמו ביתר פירוט בהנחיות שבתקנות בדבר אופן ההצבעה.

22. לפיכך מסגרת הדיון מתמקדת בפרטיות שאיננה זו שמאחורי הפרגוד.

23. מתחם ההמתנה בכניסה לחדר הקלפי והמתחם שבו שווה וועדת הקלפי הם רשות הרבים, שהנעשה בהם - במקרה שלנו, המתנה להיכנס לחדר הקלפי והשהייה בחדר הקלפי, שבו משלשל הבוחר את מעטפת ההצבעה לתיבת הקלפי ומתבצעת ספירת הקולות - אינם חוסים תחת ההגנה של חוק הגנת הפרטיות.

24. לגישתנו, צילום ברשות הרבים שבקלפיות, שתכליתו שמירה על טוהר הבחירות - אינו פוגע בזכות של הבוחרים לפרטיות. ואולם ככל שקיימת טענה לפגיעה בפרטיות הרי שהיא תיכנס בגדר סעיף 6 לחוק הגנת הפרטיות הדין **"פגיעה שאין בה ממש"**, ופגיעה שלכאורה יש בה ממש - **חוסה תחת אחת ההגנות המפורטות** בסעיף 18 לחוק הגנת הפרטיות, כמו למשל, אלה המפורטות בסעיפים 18(2)(ב), (ד), (ה) ו- (3) לחוק. אם נקבל את הפרשנות המחמירה שהעותרים מציעים לחוק הגנת הפרטיות נהיה חייבים להסכים להוצאתם של כל מצלמות האבטחה שהותקנו על ידי המדינה במשרדי רשויות השלטון ובמרחבים ציבוריים שונים.

25. כפי שהדגשנו, הצילום של מתחם ההמתנה בכניסה לחדר הקלפי ושל שולחן וועדת הקלפי ותיבת הקלפי וכן הצילום של הליך ספירת הקולות, יתבצעו תוך הקפדה על **הנחיות רשם מאגרי מידע, מספר 4/2012 שכותרתה "שימוש במצלמות אבטחה ומעקב ובמאגרי התמונות הנקלטות בהן"**, שלדעת המשיבה 1 תמזער לחלוטין את האפשרות של הפגיעה בפרטיות. בכללן של הנחיות אלו – הצבת שילוט המיידע אודות הצילום האמור.

26. **הלכה למעשה, העובדה כי אזרח מסויים מימש בקלפי את זכותו להצביע – היא מידע המועבר לכלל המפלגות המשקיפות בקלפי**. הצילום לא מוסיף דבר לפומביותה של עצם ההצבעה אשר מובטחת כבר בהסדרים הנוהגים כיום גם ללא מצלמה. כל מי שמציג את תעודת הזהות שלו ממילא נרשם - כל שהצילום מוסיף הוא אך ורק **הזדמנות לעצור או לפחות לתעד את מי שהציג תעודת זהות שאיננה שלו** או את מי שמבקש להכניס מעטפה לקלפי או להוסיף פתק הצבעה בשעת ספירת הקולות מבלי שמצביע הצביע בפתק לאחר שזוהה כדין.

27. לגישתנו, לאור הוראות החוק המתוארות לעיל ובכפוף לאמור בהן, יש לכל אחת מרשימות המועמדים המתמודדות בבחירות לכנסת זכות להשתמש במצלמות ולתעד את האירועים במתחם

ההמתנה לכניסה לחדר הקלפי ובמתחם וועדת הקלפי, לרבות תיעוד של הליכי הספירה – באמצעות משקיף או חבר ועדת קלפי מטעמה, ולכן יש מקום ליתן הוראות מפורטות שלפיהן ינהגו כל אחת מרשימות המועמדים בשימוש במצלמות למטרות התיעוד המתוארות לעיל, ולהנחות בהתאם את חברי וועדות הקלפי והרשויות הנוגעות בדבר, ביניהן, רשויות האכיפה שנציגייהן נוכחים במתחמי הקלפיות.

הגבלת השימוש במצלמות רק לנסיבות מיוחדות, כגון: מקרים שבהם קיים חשד לביצוע עבירה והגבלת השימוש במצלמות רק לביצוע הקלטה, כפי שנקבע בהחלטתו של כבוד יושב ראש וועדת הבחירות הנכבדה "בעניין שימוש במצלמות סמויות במקומות הקלפיים", שניתנה ביום הבחירות לכנסת ה-21, **הן הגבלות שלא ימנעו עבירות על טוהר הבחירות**, שכן עבירות רבות נעשות בתנועות יד ללא קול, ועבירות רבות משכן קצר ביותר ואינו נקלט בעדשת המצלמה תחת הגבלות אלה. אחד היתרונות הבולטים של צילום רצוף של כל משך ההצבעה הוא היכולת לתעד זיוף של מה שלא קרה, כמו למשל מקרה שבו שמו של פלוני מסומן באלפון הבוחרים של וועדת הקלפי כמי שהצביע בעוד שפלוני לא נצפה בסרט הצילום כמי שמימש את זכותו להצביע. צילום סלקטיבי מסכל את היכולת ללכוד זיוף של מה שלא קרה.

28. ראוי להדגיש כי הן הסמכות להשתמש באמצעי עזר בעת מילוי התפקיד מכוח החוק, הן הפרשנות התכליתית של החקיקה, הן חובתו של כל מצביע להזדהות בפני חברי ועדת הקלפי, ההסדר השלילי והמחויבות הכללית לטוהר הבחירות – מתקיימים כולם, וביתר שאת, בחברי ועדת הקלפי שאינם המשקיפים מטעם המפלגה, מכיוון שנוכחות חברי הוועדה היא חובה סטטוטורית ועל כתפיהם מונחת החובה לתפעל כדין את הבחירות בשקיפות ולשמור על טוהר הבחירות. כל חבר ועדת קלפי המתנה מטעם מפלגה משמש בשני כובעים – גם כחבר ועדה וגם כמשקיף מטעם מפלגתו. הראיה לכך היא שהחוק מונע מרשימת מועמדים שנציגה משמש חבר ועדה, לשלוח משקיף נוסף לאותה קלפי. בנוסף, חבר ועדה מקבל את מינויו ממפלגתו (ס"ק 21(ה)-(ו) לחוק הבחירות) ולא מוועדת הבחירות המרכזית, וכן ביחס למשכורתו (תקנה 7 לתקנות).

ה. חשיבותה של עבודת הפיקוח – וחיוניות אבטחתה באמצעות מצלמה ותוספת כוח אדם:

29. הוצאתם של כ-350 נציגי המשיבה בקלפיות, שתוארה בראשיתה של תגובה זו, אם תחזור על עצמה, עלולה לפגוע בטוהר הבחירות, שכן הליכי ההצבעה והספירה נמשכו באותן קלפיות בהרכב חסר, שבמקרים רבים לא כלל את נציג המשיבה. פגיעה זו תקטן אם יוצבו מצלמות, נוכח הגדיעה באיבם של ניסיונות מרמה - ונוכח התיעוד של המתרחש בקלפי.

30. ראוי להדגיש כי עצם ההחלטה שלא להתיר שימוש של חברי וועדות קלפי ומשקיפים במצלמות בקלפיות תיפגע באמון הציבור, שכן הציבור הורגל לכך שבכל המרחבים הציבוריים הותקנו על ידי המדינה מצלמות שתכליתן לשמור על שלום הציבור ובטחונו ועל סדרי השלטון במדינה.

31. **תקנות הבחירות** קובעות את תפקידם של חברי הוועדה בהליך ההצבעה ובכלל זאת זיהוי הבוחר, בדיקת המעטפות הניתנות לו, פיקוח על המעטפה המשתלשלת לתיבת הקלפי – ומציאות למשל בסעיף 88 גם את **זכותם לרשום בפרוטוקול ועדת הקלפי כל הערה בדבר המתרחש בקלפי לאורך יום הבחירות.**

32. ביחס למערכת הבחירות לכנסת ה-21, ברי כי הוצאתם של מאות נציגי הליכוד מהקלפיות, שנעשתה, אגב, מבלי שהיתה קיימת תשתית עובדתית כלשהי לפעולה זו – גרמה לכך שהליכי ההצבעה או ספירת הקולות באותן קלפיות נמשכו ללא פיקוח תוך חשש לפגיעה בטוהר הבחירות. פגיעה זו היתה נמנעת אם היו מוצבות בקלפיות מצלמות שהיו ממשיכות לתעד באופן רצוף את הליכי ההצבעה והספירה עד להגעת מחליף.

33. יושם אל לב כי ידיעות המגיעות במהלך יום הבחירות דרך אמצעי התקשורת על קלפיות שנסגרו מחמת חשש לטוהר הבחירות, כמו גם על הוצאת חברי מפלגות מקלפיות ביישובים מסוימים, פוגעות ברמת האמון של הציבור ביסודות המשטר בכלל ובמערכת הבחירות בפרט, ולפגיעה זו השלכה בין השאר על רמת ההשתתפות שלו בהליך הדמוקרטי. פגיעה זו תקטן או תימנע לחלוטין אם יוצבו מצלמות כמתואר בתגובה זו.

34. אירועי יום הבחירות לכנסת ה-21 מחייבים הפקת לקחים שמטרתה למנוע פגיעה בטוהר הבחירות באופן שהליכי ההצבעה והספירה יבוצעו בשקיפות, תוך שימוש במצלמות, ובנוכחותם של נציגי המפלגות השונות כפי שמתחייב על פי החוק.

35. עבירות על טוהר הבחירות פוגעות באינטרס הציבורי החשוב הגלום בקיומן של בחירות הוגנות ושוויוניות – עקרון שבבסיס הבחירות הדמוקרטיות בישראל הקבוע בסעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת, לפיו הבחירות לכנסת תהיינה "כלליות, ארציות ישירות, שוות, חשאיות ויחסיות" וכן פוגעות באימון הציבור בתוצאות הבחירות כמשקפות את רצון העם בפרט – וכרסום ביסודות המשטר הדמוקרטי בכלל. **השמירה על אינטרסים אלה מחייבת את כל הנוגעים בדבר לנקוט בכל האמצעים הנדרשים לכך לרבות השימוש במצלמות כמתואר בתגובה זו, ולא במערכת הבחירות שתתקיים בעוד 4 שנים, אלא בזו הקרבה ובאה ביום 17 לספטמבר.**

אבי הלוי, ער"ד
היועץ המשפטי של תנועת הליכוד

